

[Finansministeren.]

sluttes af den foreliggende domspraksis. De to domme, der har størst interesse for spørgsmålet, er Esbjergdommen fra 1932 og Århussagen fra 1958. Begge disse sager er tidligere drøftet indgående i det høje ting, og jeg skal derfor ikke gå i detaljer med hensyn til de faktiske forhold, som forelå i disse sager.

I Esbjergdommen underkendte højesteret en byrådsvedtagelse, hvorefter entreprenører ved kommunale arbejder skulle være forpligtet til udelukkende at beskæftige medlemmer af de almindelige fagforeninger, medens bl. a. medlemmer af Kristeligt dansk Fællesforbund skulle være udelukket. I 1958-dommen fandtes en afskedigelse af en kvindelig funktionær, som ikke ville indmelde sig i fagforeningen, men nok i arbejdsløsheds-kassen, ulovlig. Når jeg ikke mener, at der ud fra disse to domme kan drages slutninger af betydning for det spørgsmål, vi drøfter her, beror det på følgende:

I 1932-sagen forelå der ingen eksklusiv-aftale. I Århussagen fra 1958 forelå vel en sådan aftale, men den gik kun ud på, at kommunens kontorister skulle være medlemmer af deres fags anerkendte arbejdsløsheds-kasse, hvad den pågældende kontorist var. Det krav, der blev stillet til hende om medlemskab af fagforeningen, gik ud over eksklusivaftalen. Dette forhold fremhæves meget stærkt både i landsretsdømmen og i højesteretsdommen. Hertil kommer, at 1932-dommen angik den særlige situation, hvor der på arbejdsmarkedet foreligger konkurrence mellem flere faglige organisationer, og fra dommen tør derfor intet sluttes til tilfælde, hvor en sådan konkurrence ikke foreligger.

Jeg er naturligvis bekendt med, at det har været hævdet, at eksklusivaftaler som de, vi her drøfter, er ulovlige. Det er gjort gældende, at det offentlige ved sådanne aftaler forfølger et ulovligt formål. Dette spørgsmål har vi i finansministeriet overvejet meget indgående, og om resultatet af disse overvejelser kan jeg oplyse følgende:

I hvert fald for så vidt angår eksklusivbestemmelser vedrørende medlemskab af en arbejdsløsheds-kasse — og det er jo langt de fleste eksklusivbestemmelser — må den betragtning, at bestemmelserne skulle være

udtryk for et ulovligt formål, anses for urigtig. Det formål, der tilstræbes ved disse bestemmelser, kan ikke stemples som ulovligt. Jeg lægger ikke alene vægt på, at det ud fra en generel socialpolitisk vurdering er samfundsmæssigt gavnligt, at arbejdere og funktionærer sikres mod arbejdsløshed, og at det er helt naturligt, at det offentlige, der bør søge at føre en socialt orienteret personalepolitik, tager dette hensyn i betragtning ved ansættelser. Men jeg lægger også vægt på, at det formål, der forfølges, positivt er stempet som anerkendelsesværdigt af lovgivningsmagten. Jeg tænker her navnlig på bestemmelsen i § 18 i loven af 1958 om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse. I denne bestemmelse, der har forbilleder helt tilbage til 1913, fastslås, at der ved de arbejder, loven angår, fortrinsvis skal beskæftiges medlemmer af det eller de fags arbejdsløsheds-kasse, under hvis område arbejdet hører.

Som det fremgår af bilaget til udvalgsbetænkningen, er der enkelte af de kollektive overenskomster, som indeholder eksklusivbestemmelser om medlemskab af vedkommende fagforening. Det er muligt, at bestemmelser af denne type ikke ville være lovlige på et hvilket som helst område, men det er efter min opfattelse ikke rigtigt, når man undertiden generelt har villet frakende sådanne bestemmelser gyldighed, og de bestemmelser, der foreligger i praksis, kan efter min mening ikke med rette angribes.

Ud over at henvise til de tre synspunkter, som jeg nævnte i mine indledende bemærkninger om disse spørgsmål, vil jeg også gerne pege på, at det omfang, det offentliges virksomhed har i dag, og det meget store antal arbejdere og funktionærer, der som følge heraf må beskæftiges i det offentliges tjeneste, sætter en grænse for, i hvilket omfang det offentliges optræden som arbejdsgiver og herunder dets afslutning af kollektive overenskomster kan bedømmes efter andre grundsætninger end dem, der gælder på det private arbejdsmarked. Jeg tror, at der bør lægges vægt på, om det offentlige ved en eksklusiv-aftale så at sige gør sig til part i en konflikt mellem faglige organisationer, eller om aftalerne indgås på et område, hvor langt den overvejende del